

Nr 115

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1955/56 till universitetssjukhusen m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 55 och 68, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 såsom reservationsanslag beräkna till Karolinska sjukhuset: Utrustning 200 000 kronor och till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. 1 816 000 kronor.

I samma proposition har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond (bilaga 32, punkterna 4 och 5) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 beräkna till Utbyggande av karolinska sjukhuset ett investeringsanslag av 4 390 000 kronor samt till Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala ett investeringsanslag av 725 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 133, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 25 februari 1955, framlagt de förslag, vilka framgår av den följande redogörelsen.

1:0) **Reglering av frågan om de biträdande överläkarnas vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet rätt till privatpraktik inom sjukhusen.** Kungl. Maj:t har (s. 4—6) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall medgiva biträdande överläkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet rätt till privatpraktik inom sjukhusen.

Vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet finnes f. n. sexton biträdande överläkare. Dessa läkare, vilka samtliga är deltidsanställda med en arbetstid av 27 timmar per vecka, är jämlikt för nämnda sjukhus gällande reglemente skyldiga att biträda vederbörande överläkare vid fullgörande av de åligganden, som åvilar denne, samt att under överläkaren ombesörja och hava tillsyn över de sjukas behandling och vård.

I proposition nr 242/1952 underställdes riksdagens prövning en mellan representanter för statsverket och Sveriges yngre läkares förening träffad

överenskommelse angående bl. a. arvodesreglering för de biträdande överläkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, enligt vilken dessa läkare skulle erhålla en arvodeshöjning med 3 000 kronor om året. Liksom dittills skulle rätt till privatpraktik inom sjukhusen icke tillkomma de biträdande överläkarna. Överenskommelsen godkändes av riksdagen.

Direktionen för karolinska sjukhuset har numera hemställt om bemyndigande att få meddela biträdande överläkare tillstånd att å direktionen underlydande sjukhus anordna mottagning för öppen vård på de villkor, som av direktionen bestämmes. Direktionen anser det vara till fördel för sjukvården, om biträdande överläkare medgives rätt att i viss utsträckning utöva dylik privatpraktik. Detta är särskilt angeläget beträffande patienter, som vårdats av vederbörande läkare å sjukhusen och sedermera behöver återkomma för efterbehandling eller i andra därmed likställda fall. Genom ett medgivande av ifrågavarande innebörd kommer även vederbörande läkare att vara tillgänglig för sjukhusens patienter en större del av dagen än om han i full utsträckning nödgas förlägga sin privatpraktik utom sjukhusen. Ett upprätthållande av det nuvarande förbudet i hela dess stränghet kan därför enligt direktionen i många fall direkt motverka sjukhusens eget välförstådda intresse.

Departementschefen anser, att de skäl som direktionen åberopat till stöd för sin framställning motiverar, att frågan om de biträdande överläkarnas rätt till privatpraktik nu upptages till förnyad prövning. I likhet med lönenämnden ställer sig departementschefen tveksam till en generell uppmjukning av det i den tidigare träffade överenskommelsen om bl. a. de biträdande överläkarnas löneförmåner intagna förbudet för dessa läkare att utöva privatpraktik inom sjukhusen. Fall kan emellertid förekomma, då ett upprätthållande av förbudet framstår som ur sjukvårdens synpunkt olämpligt och hinderligt. Möjlighet bör därför enligt departementschefen föreligga att i det enskilda fallet medgiva vederbörande läkare rätt till öppen mottagning på sjukhuset. Det anses lämpligen böra få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva dylikt tillstånd efter prövning i varje särskilt fall. Departementschefen förutsätter därvid, att tillstånd till utövande av privatpraktik icke kommer att lämnas i andra fall än då meddelande av dylikt tillstånd uppenbarligen är ägnat att befrämja sjukvården och av direktionen tillstyrkes som ur sjukvårdens synpunkt önskvärt. En ytterligare förutsättning för meddelande av tillstånd bör vara, att lokaler finnes tillgängliga eller utan kostnad för statsverket kan ställas till förfogande samt att vederbörande läkare för rätten till öppen mottagning lämnar ersättning, som minst svarar mot sjukhusets kostnader för lokal, personal och material.

Utskottet vill erinra att chefen för inrikesdepartementet, efter det ifrågavarande proposition avläts, genom beslut den 2 april 1955 tillkallat sars-3 — Bihang till riksdagens protokoll 1955. 6 saml. Nr 114—115

skilda sakkunniga för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning angående de frågor rörande läkarorganisationen och då i synnerhet överläkarorganisationen vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet ävensom angående de vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala anställda underordnade läkarnas allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsförhållanden och därmed sammanhängande spörsmål, som av departementschefen hänskjutes till dem för handläggning. Vid sådant förhållande synes frågan om de biträdande överläkarnas vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet rätt till privatpraktik inom sjukhusen lämpligen böra upptagas till *slutlig* prövning i det större sammanhang, som nämnda sakkunniga har att utreda. Utskottet vill emellertid inte motsätta sig, att riksdagen nu bemyndigar Kungl. Maj:t att meddela biträdande överläkare vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tillstånd till privatpraktik inom sjukhusen. Härvid förutsätter utskottet dock, att dylikt tillstånd i avbidan på resultatet av nämnda sakkunnigas arbete kommer att meddelas endast i strängt begränsad omfattning.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anført i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

2:o) **Karolinska sjukhuset: Utrustning.** Kungl. Maj:t har (s. 6—10) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att utrustning till lungklinikerna vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57, *dels ock* till Karolinska sjukhuset: Utrustning för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Något anslag för detta ändamål har icke upptagits i riksstaten för innevarande budgetår.

Direktionen för karolinska sjukhuset har hemställt *dels* om godkännande av ett till 4 596 000 kronor kostnadsberäknat förslag till utrustning av lungklinikerna, *dels ock* om anvisande för nästa budgetår av 250 000 kronor för utrustningsarbetets påbörjande.

Närmare utformat förslag till utrustning av lungklinikerna framlades första gången den 9 januari 1950 av kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande. Därvid återopades en av numera intendenten vid sjukhuset O. F. Johansson utförd detaljerad beräkning. Denna beräkning, som uppgjorts med utgångspunkt från prisförhållandena i oktober månad 1949, slutade på ett belopp av 3 200 000 kronor. Kommittén ansåg för sin del, att kostnaderna borde kunna begränsas till 2 717 000 kronor genom viss reducering av anskaffningsprogrammet. I proposition nr 123/1951,

vari anslag till byggnadsföretaget begärdes, togs icke ställning till frågan om utrustningskostnaderna.

Enligt den nu föreliggande, av direktionen upprättade utrustningsplanen uppskattas totalkostnaderna till drygt 4 500 000 kronor. Den avsevärda kostnadsökningen i förhållande till tidigare beräkningar torde delvis vara att hänföra till inträffad kostnadsstegring och till den utveckling mot alltmer kostnadskrävande apparatur, som under senare år ägt rum inom thoraxkirurgien. Den i direktionens förslag beräknade utrustningskostnaden per vårdplats utgör cirka 17 675 kronor. Frånräknas kostnaden för dispensärerna blir kostnaden per vårdplats 16 251 kronor, vilket belopp måste betraktas som anmärkningsvärt högt i jämförelse med motsvarande kostnad vid utrustning av tidigare uppförda kliniker även om hänsyn tages till den speciella art av medicinsk verksamhet, varom här är fråga. Departementschefen är väl medveten om, att det är förenat med avsevärda svårigheter att göra en på längre sikt riktig avvägning mellan de naturliga önskemålen att se ifrågavarande kliniker så välutrustade som möjligt och de ofrånkomliga kraven på sparsamhet, och anser självfallet inga hinder böra läggas i vägen för anskaffande av för ändamålet erforderlig utrustning. Det synes departementschefen dock icke uteslutet, att en översyn av föreliggande utrustningsförslag kan leda till besparingar utöver dem å cirka 780 000 kronor, som föranletts av den av centrala sjukvårdsberedningen verkställda granskningen. Departementschefen anser därför, att en dylik översyn bör föregå ett slutligt ställningstagande till den föreliggande beräkningen av kostnaderna för lungklinikernas utrustning. I detta sammanhang framhålles, att kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande i dagarna hemställt om direktionens för karolinska sjukhuset yttrande, huruvida numera vunna erfarenheter rörande vårdbehovet för tuberkulos kan giva anledning till någon förändring av vårdavdelningarnas vid den medicinska tuberkuloskliniken planerade utformning. Det är uppenbart, att ett eventuellt ianspråktagande av vissa utrymmen inom lungklinikerna för andra specialiteter än tuberkulos kan komma att påverka utrustningsbehovet. Med ett definitivt ställningstagande till det nu framlagda utrustningsförslaget bör även av detta skäl tills vidare anstå. Den av departementschefen i det föregående förordade översynen av föreliggande utrustningsförslag anses lämpligen böra anförtros åt en särskild utrustningskommitté. Det förutsattes, att kommittén vid sin överarbetning av utrustningsförslaget vinnlägger sig om att begränsa utgifterna så långt detta är möjligt samt att kommittén för budgetåret 1956/57 skall kunna redovisa på verkställd översyn grundade beräkningar rörande totalkostnaden för utrustning av ifrågavarande kliniker. Kostnaderna för kommitténs verksamhet anses åtminstone tills vidare böra bestridas från förevarande anslag.

Vidkommande medelsbehov och beställningsbemyndigande under nästa

budgetår beräknar departementschefen en medelsanvisning av 200 000 kronor. Vidare föreslås, med hänsyn till att långa leveranstider måste beräknas för en betydande del av utrustningen, att kommittén bemyndigas att beställa utrustning för lungklinikerna till ett sammanlagt värde av högst 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57. Departementschefen förutsätter emellertid, att kommittén icke utan en mycket ingående prövning av utrustningsfrågan kommer att fullt utnyttja detta bemyndigande.

Utskottet. Självfallet bör några hinder inte läggas i vägen för anskaffande av för ifrågavarande kliniker erforderlig utrustning. Å andra sidan är, som departementschefen framhållit, den av direktionen för karolinska sjukhuset beräknade utrustningskostnaden per vårdplats anmärkningsvärt hög. Utskottet tillstyrker därför departementschefens förslag att åt en särskild utrustningskommitté anförtros att verkställa en översyn av direktionens utrustningsförslag samt att vid denna översyn söka tillgodose de ofrånkomliga kraven på sparsamhet. Utskottet har inte heller något att erinra mot att kommittén bemyndigas att, med beaktande av vad departementschefen anfört om återhållsamhet, beställa utrustning för lungklinikerna till ett sammanlagt värde av högst 1 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda och då beräkningen av medelsbehovet kan av utskottet godtagas får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att utrustning till lungklinikerna vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1956/57;

b) till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

3:o) **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Kungl. Maj:t har (s. 10—22) föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att lärarkollegiet vid karolinska institutet erhåller bemyndigande att mottaga en av Knut och Alice Walenbergs stiftelse gjord donation å en miljon kronor som bidrag till den endokrinologiska forskningen i Sverige, *dels ock* till Utbyggande av karolinska sjukhuset för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 4 390 000 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 3 330 000 kronor.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande har hemställt om anslag av 4 390 000 kronor för vissa byggnadsarbeten. Vidare

har kanslern för rikets universitet hemställt om bemyndigande för lärarkollegiet vid karolinska institutet att mottaga en av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse gjord donation å 1 miljon kronor till bidrag till den endokrinologiska forskningen i Sverige.

Det förslag till nybyggnad för centrallaboratorierna, som nu framlagts av byggnadskommittén, avser att tillgodose det bakteriologiska centrallaboratoriets och blodgivarcentralens lokalbehov samt innebär sålunda endast delvis ett förverkligande av 1951 års principbeslut till lösning av centrallaboratoriernas lokalfråga. Anledningen härtill är att frågan om en lösning på längre sikt av de fysiologiska och kemiska centrallaboratoriernas lokalproblem ansetts äga sådant samband med besparingssakkunnigas översyn av verksamheten vid sjukhusets central- och rutinlaboratorier, att resultatet av denna översyn borde avvaktas. Därjämte har kommittén framhållit, att ett ställningstagande från statsmakternas sida till frågan om garnisonsavdelningarnas kvarblivande vid sjukhuset utgör en förutsättning för att utredningsarbetet rörande de fysiologiska och kemiska centrallaboratoriernas lokalfrågor skall kunna fullföljas efter tidigare uppdagna riktlinjer.

Departementschefen har tidigare i andra sammanhang framhållit, att centrallaboratorierna vid karolinska sjukhuset icke motsvarar de krav, som man i dag måste ställa på sådana laboratorier vid ett modernt undervisnings- och forskningssjukhus. Till följd av bl. a. bristande lokala resurser har ifrågavarande laboratorier kommit att verka som en flaskhals för den löpande verksamheten vid sjukhuset. De nuvarande lokalerna är därjämte otillräckliga för att tillgodose undervisningens och forskningens behov. En snar lösning av centrallaboratoriernas lokalproblem har därför med tiden framstått som en allt angelägnare fråga. Byggnadskommittén har emellertid icke ansett sig kunna nu framlägga ett definitivt förslag till lösning av de fysiologiska och kemiska centrallaboratoriernas lokalfråga. De skäl, som kommittén åberopat till stöd för sitt ställningstagande härutinnan, måste enligt departementschefens mening godtagas. Departementschefen delar sålunda uppfattningen, att klarhet först måste vinnas såväl i fråga om möjligheten att frigöra de nuvarande garnisonsavdelningarna vid sjukhuset som beträffande frågan, hur den kemiska laborativverksamheten vid sjukhuset för framtiden lämpligen bör organiseras. Det är departementschefens avsikt att utverka Kungl. Maj:ts uppdrag åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande att upptaga förhandlingar med Stockholms stad och Stockholms län angående en avveckling av förenämnda garnisonsplatser.

Den omständigheten, att det f. n. icke är möjligt att framlägga förslag till lösning av samtliga centrallaboratoriernas lokalproblem, får emellertid enligt departementschefens mening icke föranleda, att jämväl frågan om det bakteriologiska centrallaboratoriets och blodgivarcentralens utbyggan-

de skjutes på framtiden. Den bakteriologiska verksamheten vid karolinska sjukhuset är f. n. koncentrerad till det bakteriologiska centrallaboratoriet, till vilket flertalet undersökningar från samtliga kliniker måste förläggas. Till följd av otillräckliga lokala resurser kan laboratoriet icke utföra samtliga för sjukhuset eforderliga undersökningar. Utrymmena för disk, sterilisering och substratberedning är otillräckliga och nuvarande lokaler för tuberkulosundersökningar för små för att arbetet skall kunna bedrivas på ett hygieniskt och för personalen betryggande sätt. Antalet undersökningar, som måste utföras vid andra laboratorier utanför sjukhuset, har ständigt ökat. Förutom de nackdelar, som ur sjukvårdens synpunkt är förenade härmed genom bl. a. fördröjda undersökningsresultat, åsamkas sjukhuset genom en utläggning av undersökningarna betydande kostnader, vilka för budgetåret 1954/55 uppgått till 75 000 kronor. Såväl ur sjukvårdens synpunkt som av allmänna driftekonomiska skäl framstår det därför som angeläget, att större lokaler kan ställas till laboratoriets förfogande. Ifråga om blodgivarcentralen är det nödvändigt, att centralens utbyggnad är klar senast vid tidpunkten för lungklinikernas färdigställande med hänsyn till den stora ökning i förbrukningen av transfusionsblod, som kan väntas inträffa, när dessa kliniker tages i bruk. Av det nu sagda framgår, att åtgärder snarast bör vidtagas för att tillgodose det bakteriologiska centrallaboratoriets och blodgivarcentralens utrymmesbehov. Med hänsyn härtill tillstyrker departementschefen kommitténs förslag om uppförande i en första byggnadsetapp av en nybyggnad för dessa institutioner. Vid detta ställningstagande har beaktats, att byggnadskommitténs förslag så utformats, att detsamma icke hindrar en framtida rationell lösning jämväl av det kemiska centrallaboratoriets lokalfråga. Departementschefen anser sig sålunda i huvudsak kunna godtaga det principförslag till nybyggnad, som framlagts av byggnadskommittén. Med hänsyn till att enligt den av 1951 års riksdag godkända planen utrymme jämväl skall beredas för forskningslaboratorium, förutsättes, att byggnadskommittén vid det fortsatta utredningsarbetet beaktar behovet av tillräckliga lokaler för detta ändamål. Synpunkter i denna del har framförts av lärarkollegiet vid karolinska institutet, och dessa bör prövas vid det fortsatta utredningsarbetet. I detta sammanhang erinras om att i lungklinikerna avses skola inrymmas bakteriologiska laboratorier om cirka 170 m². Det synes departementschefen vara av vikt, att kommittén vid planeringen av den föreslagna nybyggnaden beaktar den inverkan dessa nytillkommande laboratorier kan få vid bedömningen av lokalbehovet. Departementschefen utgår från att vid det fortsatta utredningsarbetet samråd äger rum med besparingssakkunniga och lärarkollegiet i syfte att inom den beräknade kostnaden vinna en såväl ur sjukvårdens som forskningens och undervisningens synpunkt så lämplig utformning av byggnaden som möjligt. Kostnaden för nybyggnaden har beräknats till 4 600 000 kronor. Departementschefen förordar att för upp-

görande av huvudritningar och andra förberedande arbeten samt för påbörjande av byggnadsarbetet för nästa budgetår anvisas ett belopp av 300 000 kronor.

Vad angår byggnadskommitténs övriga anslagsäskanden för nästa budgetår anser sig departementschefen kunna biträda desamma. Sålunda anses följande belopp böra stå till förfogande för nästa budgetår, nämligen 420 000 kronor för anordnande av kulvertförbindelse mellan lungklinikerna och panncentralen, 2 400 000 kronor för fullföljande av byggnadsarbetena på lungklinikerna, 1 130 000 kronor för slutförande av utbyggnad av ångpanne- och elektricitetscentralerna, 50 000 kronor för ombyggnad av läkarmatsalen i centralblocket, 40 000 kronor för ombyggnad av köksanläggningens ångkök samt 50 000 kronor för kommitténs fortsatta arbete. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra 4 390 000 kronor.

Av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, att Knut och Alice Wallenbergs stiftelse beslutat att till karolinska institutet överlämna 1 000 000 kronor såsom bidrag till den endokrinologiska forskningen i vårt land. Donationen är avsedd att täcka kostnaderna för uppförande och inredning av en endokrinologisk forskningsinstitution. Stiftelsen har förutsatt, att docenten vid karolinska institutet, biträdande överläkaren vid serafimerlasarettet Rolf Luft skall bli föreståndare för den nya institutionen.

Endokrinologien har under det senaste årtiondet erhållit allt större betydelse inom såväl forskning som den kliniska medicinen. Det praktisk-medicinska värdet av endokrinologisk behandling av rubbningar i de hormonproducerande organen är stort och den kliniska endokrinologien har erhållit en erkänd ställning i ett flertal kulturländer. Som universitetskanslern framhållit intager svensk forskning på detta område en framskjuten plats. Att tillskapa ökade möjligheter för tillvaratagande av olika forskningsinitiativ och skapa utrymme för intensifierade personliga insatser på området är givetvis angeläget. Det är enligt departementschefen uppenbart, att den endokrinologiska forskningen skulle erhålla väsentligt förbättrade forskningsbetingelser genom tillkomsten av den föreslagna institutionen. Vid ett ställningstagande till frågan om institutionens tillkomst måste emellertid även beaktas de kostnader, som staten ikläder sig genom att mottaga den erbjudna donationen. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att kostnaden för institutionens uppförande och inredning helt kommer att bestridas av donationsmedel. Vad angår driftkostnaderna har från institutionens verksamhet härflytande inkomster beräknats överstiga utgifterna. Även om de gjorda kostnadsberäkningarna icke kan göra anspråk på fullständighet, synes någon större kostnadsökning för statsverket icke uppkomma genom donationens mottagande. Departementschefen anser sig därför böra förorda, att karolinska institutet bemyndigas att å statens vägnar mottaga den erbjudna donationen, som utgör ett förnyat bevis på stiftelsens städse visade intresse för främjande av den medicinska forskningen

i vårt land. Såvitt nu kan bedömas torde den planerade institutionen icke kunna tagas i bruk förrän tidigast fr. o. m. budgetåret 1956/57. Med en prövning av frågan om personalstat för institutionen anses med hänsyn härtill böra tills vidare anstå. I detta sammanhang erinras om att karolinska sjukhuset med stöd av beslut vid 1954 års riksdag fr. o. m. budgetåret 1954/55 övertagit driften av det inom sjukhusets kvinnoklinik inrymda hormonlaboratoriet. Den vid detta laboratorium bedrivna verksamheten och den verksamhet, som avses skola bedrivas vid den planerade endokrinologiska forskningsinstitutionen, torde ha starka beröringspunkter. Det synes departementschefen med hänsyn härtill icke uteslutet, att vissa besparingar ifråga om personal och materiel skulle kunna vinnas genom en samordning av verksamheten vid de båda institutionerna. Det synes departementschefen lämpligt, att besparingssakkunniga erhåller i uppdrag att verkställa utredning härom, vilken utredning bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att på densamma grundade förslag kan prövas i samband med direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1956/57.

Förslaget angående institutionens anordnande föranleder ingen invändning från departementschefens sida. Ej heller har i ärendet företedda ritningar till den planerade institutionen givit departementschefen anledning till erinran. Frågan om institutionens närmare utformning anses böra anförtros kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande.

Utskottet. Av departementschefens redogörelse framgår, att en förutsättning för att utredningsarbetet rörande de fysiologiska och kemiska centrallaboratoriernas lokalfrågor skall kunna fullföljas är, att statsmakterna får tillfälle taga ställning till frågan om garnisonsavdelningarnas kvarblivande vid karolinska sjukhuset. Även utskottet finner det därför angeläget att förhandlingar utan dröjsmål upptages med Stockholms stad och Stockholms läns landsting angående en avveckling av dessa garnisonsplatser.

Departementschefens förslag om uppförande i en första byggnadsetapp av en nybyggnad för det bakteriologiska centrallaboratoriet och blodgivarcentralen föranleder inte annat uttalande än att utskottet med hänsyn till den höga kostnaden för nybyggnaden — 4 600 000 kronor — förutsätter att byggnadskommittén vid det fortsatta utredningsarbetet tillvaratar alla möjligheter att vinna besparingar. Övriga förslag till byggnadsarbeten, vilka till större delen avser fullföljande av tidigare beslutade åtgärder, har inte heller givit utskottet anledning till erinran.

Förslaget att karolinska institutet skall bemyndigas att å statens vägnar mottaga en donation av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse på 1 000 000 kronor, avsedd att täcka kostnaderna för uppförande av en endokrinologisk forskningsinstitution, tillstyrkes av utskottet, som understryker vad departementschefen anfört om önskvärdheten av att en utredning kommer till stånd om möjligheterna att samordna verksamheten vid kvinnoklini-

kens hormonlaboratorium med verksamheten vid den planerade endokrinologiska forskningsinstitutionen. Tillsättning av den blivande föreståndartjänsten synes utskottet höra ske i anslutning till eljest föreskriven ordning.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att lärarkollegiet vid karolinska institutet erhåller bemyndigande att mottaga en av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse gjord donation å en miljon kronor som bidrag till den endokrinologiska forskningen i Sverige;

b) till *Utbyggnad av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 4 390 000 kronor.

4:o) *Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala*. Kungl. Maj:t har (s. 22—27) föreslagit riksdagen att till *Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 375 000 kronor.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 960 000 kronor.

I proposition nr 212/1954 har framhållits, att en förutsättning för genomförande i Uppsala av den nya undervisningsordningen i neurologi och dermato-venereologi är, att lokaler anordnas för undervisningens igångsättande i dessa ämnen. Med hänsyn härtill och då ett genomförande av sjukhusets utbyggnad i enlighet med föreliggande generalplan under nuvarande förhållanden måste antagas bli en fråga på lång sikt, anser departementschefen sig böra förordna en provisorisk lösning av lokalfrågan för förenämnda ämnen i enlighet med byggnadskommitténs förslag. Mot de föreliggande kostnadsberäkningarna för de föreslagna byggnadsarbetena har departementschefen icke funnit anledning till erinran. Av den beräknade totalkostnaden, 350 000 kronor, bör den ena hälften bestridas av landstinget och den andra hälften av statsmedel. Det erforderliga statsanslaget uppgår alltså till 175 000 kronor.

För fortsatt utredning och uppgörande av definitivt förslag beträffande en ny panncentral samt för kommitténs arbete i övrigt föreslås för nästa budgetår skola anvisas ett belopp av 200 000 kronor.

Utskottet, som understryker angelägenheten, inte minst ur synpunkten av förbättrade möjligheter till läkarutbildning, av att riksdagen så snart som omständigheterna det medger beredes tillfälle taga ställning till frågan om panncentralens förläggning, har inte funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 375 000 kronor.

5: o) Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. Kungl. Maj:t har (s. 28—34) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 137 000 kronor.

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 1 627 400 kronor.

Enligt beslut av Malmöhus läns landsting skall vid lasarettet i Lund uppföras ett s. k. centralblock. Byggnadskomplexet skall bestå av fem byggnadsdelar, vilka tänkes skola inrymma *dels* ambulansintag, intagningsavdelning och blodgivarcentral (block A), *dels* kirurgiska och medicinska polikliniker jämte specialpolikliniker (block B), *dels* operationsavdelningar, röntgendiagnostiska avdelningar m. m. (block C), *dels* vårdavdelningar för medicinska, kirurgiska, neurokirurgiska och neuromedicinska kliniker samt centrallaboratorium och lasarettkontor m. m. (block D), *dels* ock laboratorier för kemi och fysiologi m. m. (block E). Antalet vårdplatser skall utgöra 599, varav 182 vid den medicinska kliniken, 273 vid den kirurgiska kliniken, 64 vid den neurokirurgiska kliniken, 68 vid den neuromedicinska kliniken samt 12 vid en postoperativ avdelning. Centralblocket omfattar en byggnadsvolym av 227 000 m³ och har kostnadsberäknats till 42 347 000 kronor. Byggnaden är avsedd att uppföras i etapper och byggnadstiden har beräknats till cirka åtta år.

I proposition nr 148/1952 underställdes riksdagens prövning frågan om statens bidrag till kostnaderna för centralblockets uppförande. I sitt av 1952 års riksdag godkända utlåtande nr 217 tillstyrkte statsutskottet, att staten skulle bidra med hälften av de framtida kostnaderna för centralblockets uppförande. I anslutning härtill uttalade utskottet, att det fortsatta utredningsarbetet i första hand borde inriktas på att åstadkomma så rationella lösningar som möjligt. Problemet om det för varje särskild klinik lämpligaste platsantalet borde sålunda ytterligare genomarbetas. Vidare borde alla möjligheter att utnyttja utrymmena så effektivt som möjligt omsorgsfullt tillvaratagas. Av vikt vore, att medicinalstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen bereddes tillfälle att under fortlöpande kontakt följa det fortsatta utredningsarbetet, så att av dessa myndigheter godkända ritningar med tillhörande kostnadsberäkningar avseende jämväl utrustningsbehovet i sinom tid kunde underställas riksdagen för prövning.

Landstingets hälso- och sjukvårdsberedning har nu framlagt förslag

till centralblockets uppförande i en första byggnadsetapp. Enligt det aktuella förslaget avses i denna etapp skola uppföras block A och B. Denna byggnadsdel omfattar cirka 35 000 m³ och har kostnadsberäknats till 6 603 000 kronor. Huvudritningar har upprättats och byggnadsföretaget är avsett att påbörjas hösten 1955. Byggnadstiden har beräknats till cirka två år. För att tillgodose det trängande vårdbehovet inom de neurokirurgiska och neurologiska disciplinerna är avsikten, att block A och B i avbidan på tillkomsten av centralblockets övriga delar provisoriskt skall utnyttjas för neurokirurgi och neuromedicin. Byggnaden tänkes härvid skola utgöra en enhet med 61 resp. 58 vårdplatser för neurokirurgi och neuromedicin med därtill hörande operations- och arbetslokaler, laboratorier och röntgen. Till följd härav tillkommer, då byggnaden framdeles tages i anspråk för sitt egentliga ändamål, vissa kostnader för ombyggnadsarbeten, vilka uppskattats till 595 000 kronor.

Behov av förbättrade vårdmöjligheter inom neurokirurgi och neurologi har förelegat vid Lunds lasarett sedan lång tid tillbaka. Vid besök på platsen har departementschefen konstaterat de i hög grad otillfredsställande lokalförhållanden, varunder dessa discipliner f. n. måste arbeta. Den neurokirurgiska kliniken med sammanlagt 40 vårdplatser har f. n. vissa lokaler i olika delar av kirurgiska klinikens byggnad, vilken för detta ändamål bl. a. erhållit en baracktillbyggnad. Den neurologiska kliniken med 24 vårdplatser är helt otillräcklig och nödgas arbeta i två olika byggnader å norra lasarettsområdet, nämligen de medicinska och ortopediska avdelningarna. Ett tillgodoseende av ifrågavarande klinikers lokalbehov framstår ur sjukvårdens och undervisningens intresse som en trängande angelägenhet. Det måste med hänsyn härtill enligt departementschefens mening hälsas med tillfredsställelse, att möjlighet nu yppat sig att avhjälpa rådande missförhållanden genom ett tillfälligt ianspråktagande av block A och B för neurokirurgisk och neuromedicinsk vård. Departementschefen tillstyrker därför det framlagda förslaget i denna del, trots de merkostnader för statsverket, som till följd härav framdeles uppkommer. Då fråga endast är om en provisorisk lösning, synes det departementschefen icke nödvändigt att nu taga definitiv ställning till antalet vårdplatser för ifrågavarande vårdgrenar utan anses att med ett ställningstagande i denna fråga kan tills vidare anstå. Förslaget till slutgiltig användning av block A och B ansluter sig i huvudsak till det principförslag, som tidigare underställts riksdagens prövning. I likhet med i ärendet hörda myndigheter anser sig departementschefen kunna biträda detsamma. Emellertid förutsättes, att de anmärkningar, som av centrala sjukvårdsberedningen och byggnadsstyrelsen gjorts vid granskningen av i ärendet företedda ritningar, beaktas vid det fortsatta arbetet. Mot kostnadsberäkningarna har departementschefen icke funnit anledning till erinran. Statens bidrag för nästa budgetår anses kunna begränsas till 1 000 000 kronor. Departementschefen föreslår därför att för

nästa budgetår för påbörjande av etapp I av centralblocket anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor.

Av statsutskottets förenämnda utlåtande framgår, att utskottet förutsatt, att av centralblockets uppförande föranlett utrustningsbehov jämväl skall underställas riksdagen för prövning. Detta uttalande måste enligt departementschefens mening så förstås, att utskottet utgått från att staten, som av hävd betalat hälften av kostnaderna för utrustning av särskild betydelse för undervisning och forskning, skall bidra till kostnaderna för utrustning av centralblocket. Efter vilken fördelningsgrund detta skall ske framgår icke av utskottsutlåtandet. Då det synes departementschefen angeläget, att en bestämd norm vinnes för statens ifrågasatta medverkan, anses förhandlingar härom böra komma till stånd mellan staten och landstinget. Det är departementschefens avsikt att utverka Kungl. Maj:ts medgivande att utse en kommission med uppdrag att upptaga förhandlingar med landstinget i frågan.

Enligt avtal mellan byggnadsstyrelsen och landstinget skall landstinget vid lasarettet i Lund uppföra en ny värmecentral. Till gäldande av kostnaderna härför skall staten bidra efter samma grunder, som gäller ifråga om de byggnadsarbeten i allmänhet vid lasarettet, till vilka staten bidrager. Kostnaden för anläggningen (etapp I) beräknades i proposition nr 148/1952 till cirka 7 640 000 kronor, varav hälften eller cirka 3 820 000 kronor skulle belöpa på statsverket. Av sin del har staten hittills anvisat 400 000 kronor. Landstinget har numera även hemställt om statsbidrag till uppförande av en såsom etapp II av panncentralen benämnd nybyggnad. Byggnaden är avsedd att inrymma grovförråd, garage, tvätt- och smörjhallar för ambulans- och lastbilar samt entrébyggnad med våganordningar och bensinstation. Kostnaden för nybyggnaden har uppskattats till 1 358 000 kronor, varav landstinget ansett hälften böra bestridas av staten. I likhet med i ärendet hörda myndigheter ställer sig departementschefen tveksam till frågan, i vilken utsträckning staten bör ekonomiskt understödja ifrågavarande byggnadsföretag. Departementschefen anser det sålunda kunna ifrågasättas, huruvida principen om lika fördelning av kostnaderna mellan staten och landstinget med fog kan hävdas beträffande hela detta byggnadsföretag. Av väsentlig betydelse vid ett ställningstagande härvidlag är i vilken utsträckning de nybyggnadsarbeten, som är avsedda att komma till stånd, omfattats av den byggnadsplan, som tidigare underställts riksdagens prövning. Handlingarna i ärendet lämnar på denna punkt ingen ledning. Departementschefen anser sig icke utan ytterligare utredning kunna tillstyrka, att statsbidrag i förevarande fall utgår med det av landstinget ifrågasatta beloppet. Departementschefen förordar därför, att förhandlingar upptages med landstinget angående storleken av det belopp, som skäligen bör utgå ur statsmedel till nu förevarande ändamål, vilka förhandlingar bör anföras i det föregående omnämnda förhandlingskommissionen.

Med anledning av sjukhusdirektionens framställning tillstyrkes att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 63 000 kronor för ombyggnad av hissar m. m. inom ortopediska kliniken. Till om- och tillbyggnad av kirurgiska kliniken beviljade 1952 års riksdag statsbidrag med 90 720 kronor. Arbetena kostnadsberäknades då till 181 440 kronor. Hälso- och sjukvårdsberedningen har sedermera medgivit vissa avvikelser från det ursprungliga byggnadsprogrammet, som medfört en merkostnad av 147 226 kronor. Ehuru departementschefen anser, att framställning om ytterligare statsbidrag bort underställas statsmakternas prövning före byggnadsarbetenas igångsättande, vill departementschefen icke motsätta sig, att återstoden av å staten fallande del eller 73 613 kronor anvisas för nästa budgetår. Någon medelsanvisning till bestridande av kostnaderna för yttre arbeten är departementschefen icke beredd att nu förorda. Frågan, om och i vilken utsträckning staten bör bidra till kostnaderna för dessa arbeten, bör hänskjutas till förhandlingar mellan staten och landstinget.

Vid bifall till vad i det föregående förordats skulle statsbidraget för nästa budgetår uppgå till 1 136 613 kronor, vilket belopp föreslås avrundat till 1 137 000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker att en kommission utses med uppdrag att upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting angående de frågor, som angivits av departementschefen, har inte heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. På grund härav hemställer utskottet, att riksdagen må till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 137 000 kronor.

6:o) **Göteborgs universitet: Vissa ändringsarbeten inom kvinnoklinik I.** Kungl. Maj:t har (s. 34—37) föreslagit riksdagen att till Göteborgs universitet: Vissa ändringsarbeten inom kvinnoklinik I för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 16 600 kronor.

Kvinnokliniken II är icke lämplig som undervisningsklinik. Det otillräckliga patientmaterialet innebär ur undervisningssynpunkt stora nackdelar varjämte klinikens isolerade belägenhet i förhållande till klinikerna och de vetenskapliga institutionerna på eller i närheten av Sahlgrenska sjukhusets område försvårar erforderligt vetenskapligt samarbete med övriga medicinska discipliner. Det synes departementschefen angeläget, att undervisning och forskning inom ämnet obstetrik och gynekologi erhåller så gynnsamma arbetsbetingelser som möjligt. Med hänsyn härtill biträder departementschefen det av organisationskommittén vid medicinska högskolan i Göteborg framlagda förslaget och förordar sålunda, att undervisningen i nämnda ämne överflyttas till den inom Sahlgrenska sjukhusets område

belägna kvinnokliniken. Tidpunkten härför torde få bli beroende av överenskommelser mellan universitetet å ena samt staden och medicinalstyrelsen å andra sidan. Den av departementschefen förordade överflyttningen av undervisningen förutsätter ändring i gällande avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg. Förhandlingar härom bör upptagas med Göteborgs stad. Departementschefen har för avsikt att inom den närmaste framtiden utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att utse en kommission för förhandlingar med Göteborgs stad rörande frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens ordnande. Det bör ankomma på denna förhandlingskommission att med staden upptaga de förhandlingar varom här är fråga. Organisationskommitténs uppskattning av medelsbehovet för erforderliga ändringsarbeten inom kvinnoklinik I har icke givit departementschefen anledning till erinran. För ändamålet bör å riksstaten för nästa budgetår upptagas ett anslag av reservationsanslags natur under förut angivna rubrik. Detta anslag föreslås uppfört med 16 600 kronor.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till Göteborgs universitet: Vissa ändringsarbeten inom kvinnoklinik I för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 16 600 kronor.

7:o) Göteborgs universitet: Uppförande av mikrobiologiska institutioner. Kungl. Maj:t har (s. 37—40) föreslagit riksdagen att godkänna, att staten skall bidra till de framtida kostnaderna för uppförande av mikrobiologiska institutioner i Göteborg.

Enligt gällande avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg skall genom stadens försorg och med bidrag av statsmedel vid Sahlgrenska sjukhuset uppföras ett byggnadskomplex, den s. k. östra institutionsbyggnaden, inrymmande en patologisk-anatomisk institution, en bakteriologisk institution ävensom kapell och föreläsningssal. Den nu aktuella etappen av detta byggnadskomplex avser uppförande av den bakteriologiska institutionen. Den ursprungliga planen att förlägga denna institution inom Sahlgrenska sjukhusets område har måst frångås beroende främst därpå, att den snabba utvecklingen inom bakteriologi och virologi medfört behov av avsevärt ökade utrymmen i förhållande till vad som från början ansetts erforderligt. Avsikten är numera att utanför sjukhusets område uppföra ett byggnadskomplex, de s. k. mikrobiologiska institutionerna, inrymmande förutom institutioner för allmän och klinisk bakteriologi jämväl stadens bakteriologiska och virologiska laboratorier. Kostnaderna för anläggningen har beräknats till 14 500 000 kronor.

Det nu framlagda förslaget till nybyggnader innebär en avsevärd ökning av utrymmena i förhållande till det förslag, som tidigare underställts riksdagen för prövning. Orsaken härtill är att söka i att utrymmesbehovet vid mera ingående bearbetning visat sig vara större än vad den tidigare beräkningen utvisade. Mot utformningen av det nu föreliggande förslaget har departementschefen intet att erinra. Departementschefen anser sålunda detsamma innebära en ur statens synpunkt godtagbar lösning av undervisningens och forskningens i bakteriologi och virologi lokalbehov och finner sig därför böra förorda förslagets genomförande. Departementschefen är emellertid icke beredd att nu taga ställning i fråga om fördelningen mellan staten och staden av de beräknade byggnadskostnaderna. Det erinras om att staten enligt förslaget avses skola disponera endast 40 procent av utrymmena. Mot bakgrunden härav måste den i tidigare avtal fastslagna hälftindelningen av kostnaderna få anses innebära en för staden mycket förmånlig fördelningsgrund. Det synes departementschefen böra kunna ifrågasättas, huruvida icke statens andel med hänsyn till numera föreliggande förhållanden bör minskas. Förhandlingar härom anses böra upptagas med staden i anslutning till de förhandlingar om avtalsändring, som i övrigt påkallas av det nu framlagda, av departementschefen biträdda förslaget. Den under föregående punkt omförmälda förhandlingskommissionen torde lämpligen erhålla i uppdrag att med staden upptaga dessa förhandlingar. Resultatet av förhandlingarna får sedan i vanlig ordning anmälas för Kungl. Maj:t och underställas riksdagen för prövning. Någon medelsanvisning för nästa budgetår anses icke erforderlig.

Utskottet, som understryker att riksdagen framdeles bör få taga ställning till frågan om kostnadernas fördelning, tillstyrker även i övrigt Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må godkänna, att staten skall bidra till de framtida kostnaderna för uppförande av mikrobiologiska institutioner i Göteborg.

Stockholm den 3 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Närvarande: se under utlåtandet nr 114.